

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 100/19

Luxemburg, 29 juli 2019

Arrest in zaak C-411/17

Inter-Environnement Wallonie ASBL en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen
vzw / Ministerraad

De Belgische wet tot verlenging van de levensduur van de kerncentrales Doel 1 en Doel 2 is vastgesteld zonder dat de vereiste voorafgaande milieubeoordelingen zijn verricht

De gevolgen van de verlengingswet mogen echter tijdelijk worden gehandhaafd indien het ernstige en reële risico bestaat dat de elektriciteitsbevoorrading wordt onderbroken

In 2003 heeft de Belgische wetgever een tijdschema vastgesteld om geleidelijk de nucleaire elektriciteitsproductie stop te zetten. Dit hield in dat er geen nieuwe kerncentrales meer zouden worden gebouwd en dat de in gebruik zijnde reactoren na veertig jaar geleidelijk buiten gebruik zouden worden gesteld, dat wil zeggen tussen 2015 en 2025. Daarom werd vanaf midden februari 2015 geen elektriciteit meer geproduceerd in de kerncentrale Doel 1, die langs de Schelde ligt (vlak bij Antwerpen en de grens met Nederland) en zou ook de elektriciteitsproductie in de kerncentrale Doel 2, die zich op dezelfde plaats bevindt, datzelfde jaar worden stopgezet.

Eind juni 2015 heeft de Belgische wetgever de industriële elektriciteitsproductie in de kerncentrale Doel 1 echter met tien jaar verlengd (tot 15 februari 2025) en ook de datum waarop de industriële elektriciteitsproductie in de centrale Doel 2 zou eindigen, met bijna tien jaar uitgesteld (tot 1 december 2025). Deze maatregelen gingen gepaard met grote werkzaamheden om die twee centrales te moderniseren en om de naleving van de veiligheidsvoorschriften te waarborgen. Met die werkzaamheden was een bedrag van 700 miljoen EUR gemeoid.

De twee Belgische verenigingen, Inter-Environnement Wallonie en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, die zich inzetten voor de bescherming van het milieu en de leefomgeving, hebben tegen die wet bij het Grondwettelijk Hof (België) beroep tot vernietiging ingesteld omdat tot de verlenging is besloten zonder dat een milieubeoordeling is verricht en zonder dat een inspraakprocedure is gevolgd. Zij beroepen zich op het Verdrag van Espoo inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband¹, het Verdrag van Aarhus betreffende inspraak inzake milieuaangelegenheden², de MEB-richtlijn³, de habitatrichtlijn⁴ en de vogelrichtlijn⁵ (Doel grenst aan verschillende Europese natuur- en vogelbeschermingsgebieden). Het Grondwettelijk Hof heeft het Hof van Justitie verzocht om deze verdragen en richtlijnen uit te leggen. Het wenst namelijk in wezen te vernemen of milieueffectbeoordelingen moeten worden verricht wanneer een wet wordt vastgesteld waarbij de periode van industriële elektriciteitsproductie door kerncentrales wordt verlengd.

¹ Verdrag van 1991 inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (PB 1992, C 104, blz. 7).

² Verdrag van 1998 betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden (PB 2005, L 124, blz. 4), goedgekeurd bij besluit 2005/370/EG van de Raad van 17 februari 2005 (PB 2005, L 124, blz. 1).

³ Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB 2012, L 26, blz. 1).

⁴ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB 1992, L 206, blz. 7), zoals gewijzigd bij richtlijn 2013/17/EU van de Raad van 13 mei 2013 (PB 2013, L 158, blz. 193).

⁵ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand (PB 2010, L 20, blz. 7), laatstelijk gewijzigd bij richtlijn 2013/17/EU van de Raad van 13 mei 2013 tot aanpassing van een aantal richtlijnen op het gebied van het milieu, in verband met de toetreding van de Republiek Kroatië (PB 2013, L 158, blz. 193).

In zijn arrest van vandaag stelt het Hof om te beginnen vast dat de grote werkzaamheden aan de centrales Doel 1 en Doel 2, die worden verricht om deze centrales te moderniseren en om ervoor te zorgen dat de geldende veiligheidsvoorschriften worden nageleefd, gevolgen kunnen hebben voor de materiële toestand van de betrokken plaatsen. Daarbij komt dat die werkzaamheden weliswaar worden vermeld in de overeenkomst van 30 november 2015 – die is gesloten tussen de Belgische Staat en de vennootschap Electrabel, eigenaar en beheerder van de kerncentrales – en niet in de wet van 28 juni 2015, maar niettemin nauw samenhangen met de door de Belgische wetgever vastgestelde maatregelen. Het Hof is met name van oordeel dat het niet anders kan dan dat de Belgische wetgever op de hoogte was van zowel de aard en de technische en financiële haalbaarheid van de werkzaamheden als de investeringen die voor de verlenging van de periode van industriële elektriciteitsproductie vereist waren. Volgens het Hof maken die maatregelen en de onlosmakelijk daarmee verbonden moderniseringswerkzaamheden dan ook samen deel uit van één en hetzelfde „project” in de zin van de MEB-richtlijn, onder voorbehoud van de feitelijke beoordelingen door het Grondwettelijk Hof.

Wat het risico op aanzienlijke milieueffecten betreft, **moet volgens het Hof worden aangenomen dat het project risico's op dergelijke effecten met zich meebrengt die qua omvang vergelijkbaar zijn met de risico's die zich voordeden bij de oorspronkelijke ingebruikname van de centrales.** Bijgevolg moet voor een dergelijk project **absoluut de door de MEB-richtlijn voorgeschreven milieueffectbeoordeling worden verricht.** Aangezien de centrales Doel 1 en Doel 2 zich vlak bij de grens tussen België en Nederland bevinden, moet dat project bovendien ook worden onderworpen aan de grensoverschrijdende beoordelingsprocedure waarin die richtlijn voorziet. Deze beoordeling had moeten plaatsvinden voordat de wet tot verlenging van de levensduur van de centrales in kwestie werd vastgesteld. Daarbij is niet van belang dat voor het heropstarten van één van beide centrales de afgifte van een administratieve vergunning nodig was.

Voorts kan op grond van de MEB-richtlijn voor een dergelijk project enkel vrijstelling van een milieueffectbeoordeling worden verleend indien de lidstaat aantoont dat het redelijk waarschijnlijk is dat het risico voor de bevoorradingzekerheid inzake elektriciteit zich verwezenlijkt, en dat het project een spoedeisend karakter heeft waardoor het achterwege blijven van een milieueffectbeoordeling kan worden gerechtvaardigd, mits de in die richtlijn⁶ neergelegde verplichtingen worden nagekomen, wat in dit geval niet lijkt te zijn gebeurd.

Ook de habitatrichtlijn moet aldus worden uitgelegd dat maatregelen als die waarop het hoofdgeding betrekking heeft, samen met de moderniseringswerkzaamheden en met de werkzaamheden om te voldoen aan de geldende veiligheidsmaatregelen, een project vormen waarvan de gevolgen voor de beschermde gebieden in kwestie aan een passende beoordeling moeten worden onderworpen. Indien deze beoordeling negatief is en er geen alternatieve oplossingen voorhanden zijn, staat die richtlijn de uitvoering van dat project enkel toe indien het wordt gerechtvaardigd door de noodzaak om te allen tijde de bevoorradingzekerheid van de lidstaat inzake elektriciteit te waarborgen. Indien het betreffende project gevolgen kan hebben voor een gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort, kan enkel de noodzaak om het reële en ernstige risico af te wenden dat de elektriciteitsbevoorrading van de betrokken lidstaat wordt onderbroken, een reden van openbaar belang vormen die de uitvoering van dat project kan rechtvaardigen, wat het Grondwettelijk Hof dient na te gaan.

Wat betreft de mogelijkheid waarover het Belgische Grondwettelijk Hof beschikt om de gevolgen te handhaven van de wet die is vastgesteld in strijd met de in de MEB- en de habitatrichtlijn neergelegde verplichtingen om een beoordeling te verrichten, merkt het Hof allereerst op dat het Unierecht zich er niet tegen verzet dat deze beoordeling bij wijze van regularisatie worden verricht tijdens of zelfs na de uitvoering van het project. Daarvoor moet aan twee voorwaarden zijn voldaan. De eerste voorwaarde houdt in dat de nationale regels die in die regularisatiemogelijkheid voorzien, de betrokkenen niet de gelegenheid bieden om de Unierechtelijke voorschriften te omzeilen of buiten toepassing te laten. De tweede voorwaarde is dat de bij wijze van regularisatie verrichte beoordelingen niet alleen betrekking hebben op de

⁶ Artikel 2, lid 4, tweede alinea, onder a) tot en met c), en artikel 7 van de MEB-richtlijn.

toekomstige milieueffecten van het project, maar tevens rekening houden met alle milieueffecten die zich sinds de uitvoering ervan hebben voorgedaan.

Daarnaast is het Hof van oordeel dat een nationale rechter, indien het nationale recht dat toestaat, bij wijze van uitzondering de gevolgen van dergelijke maatregelen kan handhaven indien dit wordt gerechtvaardigd door dwingende redenen die verband houden met de noodzaak om het reële en ernstige risico af te wenden dat de elektriciteitsbevoorrading van de betrokken lidstaat wordt onderbroken, en aan dit risico niet het hoofd zou kunnen worden geboden met andere middelen en alternatieven, meer bepaald in het kader van de interne markt. Die handhaving kan niet langer duren dan de tijd die strikt noodzakelijk is om een einde te maken aan bovengenoemde inbreuk op de regelgeving.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106